

ותן חלקנו בתורתך

מאת כ"ק האדמו"ר מרחלין שליט"א

שיחת התעמקות על פי דרך עץ החיים
פרשת ואתחנן תשפ"ג

סרקו להורדה

בהוצאת: אוריאל יעוף ופטרונות בע"מ
יפה רום 40 ירושלים ת"י
קבלת קהל בתיאום מראש בטל' 02-6520002
www.rachlin.org.il

לקבלת הגיליון למייל: rachlin@rachlin.org.il

© כל הזכויות שמורות לכ"ק האדמו"ר רבי פינחס דניאל הכהן רחלין שליט"א

הערה: מאמר זה הינו תמלול של שיעור בפרשת השבוע שהעביר כ"ק האדמו"ר שליט"א.
לא הוכנסו שינויים על מנת לשמר את הסגנון המקורי.

פרשת ואתחנן תשפ"ג – התעמקות בסודות התפילה

ריח לא טוב, הם לא נותנים לה לעבור. רבי נחמן מברסלב הקדוש זי"ע אומר שגם אם התפילות לא התקבלו, אני אומר את זה במלים שלי, במשך הרבה זמן – כשהיהודי עושה כבר תפילה אחת טובה הוא מעלה את כל מה שלא העלה קודם.

אז יש תורות שלמות בענין התפילה – אם צריך להתפלל מהר כדי שהתפילה תהיה טהורה בלי מחשבות זרות, או צריך להתעקש על כל פירוש של כל מלה, או צריך לעשות על פי כוונות האר"י הקדוש, כן? כוונות הרש"י, כוונות האר"י.

אנחנו רואים כאן לפי רש"י בפרשה שמה רבינו בעצם הזכיר כמה שמות משמות ה' כשהוא התחנן. הוא פנה לה' יתברך – אבל הוא לא הזכיר רק שם אחד של ההנהגה אלא שמות שונים. כמו שיודעים, כן, למשל יש "אל", יש "אלקים", יש "הוי"ה", יש "אדנות", יש כל מיני שילובים, יש כל מיני שמות שלא מהשמות המוכרים. אבל צריך לדעת כלל: כשמתפללים – מתפללים רק לבורא עולם, רק לה' יתברך, לא לספירות, לא לפרצופים, לא לשמות.

אז מה בכל זאת? – כן, אלה צינורות של השפע, אלה צינורות של הנהגתו יתברך. אם למשל בן אדם מכוון לשם "אל", כן? אז הוא מכוון לחסד. אבל ידוע מהמקובלים שאין לנו תפיסה והשגה בה' יתברך כלל, רק יש לנו תפיסה והשגה קצת על הנהגתו מה שגילה לנו בתורה, ולכן אנחנו יודעים שאם מכוונים את השם "אל" אז אנחנו פונים למדת החסד. האם אנחנו נענה? יענו לנו בגלל זה? לא בטוח. יכול להיות שכן, יכול להיות שלא. אם אנחנו ראוים והתפילה ראויה וכיוונו לשם הנכון כמו שעושים המקובלים – אז יכול להיות שכן, בהחלט!

ערב טוב! שבוע טוב, חיים טובים! אנחנו כאן בי"ותן חלקנו בתורתך", פרשת ואתחנן תשפ"ג, ובשם ה' נעשה ונצליח! לעילוי נשמת רבינו האר"י הקדוש, ההילולא שלו היום.

"ואתחנן" – משה רבינו התפלל ואתחנן תפילות. "אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם, אל ימנע עצמו מן הרחמים". למרות שה' יתברך אמר שהוא לא יכנס לארץ, בכל זאת הוא חיפש, אולי בכל זאת התבטלה הגזירה, כי הוא ראה ב'מפת הקרבי' שלו שניצחו את עוג ואת סיחון, ואז אולי ה' יתן לו להיכנס לארץ. וה' לא הסכים.

ראינו בשבת בתנא דבי אליהו, שכאשר אליהו הנביא בא להר חורב ואמר שהוא קינא לה' צבאו"ת ואמר כמה דברים על עם ישראל, ה' יתברך רצה שהוא ישנה את דעתו, והוא המשיך ולא שינה את דעתו. אז ה' אמר לו שמה שהוא מבקש הוא לא יכול לעשות – ושילך וימנה את אלישע במקומו.

אז יש פה ענינים של התפילה וכמה בן אדם צריך או יכול או מותר לו להתפלל על משהו ולחזור ולהתפלל. יש בזה כל מיני שאלות. רבינו הבעש"ט הקדוש והאהוב אמר בשבחי הבעש"ט באחד הסיפורים שלא טוב יותר מדי להתעקש. גם כשהיתה גזירה קשה על ישראל, כשהוא עלה למעלה ואז היו שם תפילות של חמשים שנה שלא עלו למעלה, היו תקועות – אז הוא דוקא התעקש, כי לא היתה ברירה. אבל אם לא – לא היה מתעקש. זה מעניין.

"עננו ה' עננו". האם זה תלוי במתפלל? בדרגתו? בקרבתו? למה צדיק אחד נענה מיד ומישהו אחר צריך להתחנן? לפי מה זה נקבע? המלאכים מריחים את התפילה, כתוב בזהר הקדוש, מריחים. אם יש לה

לעומת זה, אצל התנאים "תורתו אומנותו" – לא היו מפסיקים כל כך את הלימוד תורה בשביל להתפלל, קודם כל לימוד תורה. תפילה בזמנה או לא תפילה בזמנה, זו מחלוקת שפרצה כנגד החסידות, שהיו חסידים שהתחילו לאחר את התפילות. והיו לזה כמה גישות: האם הם עסוקים בהתעוררות ובתשובה בהכנה לתפילה? – כמו שהיו עושים בפשיסחא, היו מכינים כל היום את התפילה לקבל מוחין כדי שיוכלו להתפלל, ואז היו מתפללים די מהר, אבל היו מאחרים את התפילה – האם זה נכון? האם זה לא נכון? כל מיני גישות.

ויש את התפילה שאדם מוציא מהלב שלו, התפילה בנוסח האישי – תמיד הוא יכול להתפלל את זה, ביום בלילה, כמה שהוא רוצה. זה בעצם אחד הדברים שעושים חסידי ברסלב, שמדברים עם ה' יתברך בזמן ההתבודדות היומית. יפה. ויש את כוונת 'כוונותי ועשיית יחודים', ויש להתבונן, להדבק בשמות ה' – הכל בלי להוציא מהפה, רק במחשבה או בדיבור הפנימי הנפשי, בלי להוציא את זה מהפה – שזה משפיע מאד, כי עולם המחשבה גבוה מאד.

אז מה משפיע יותר? צריך את הכל, לפי עניות דעתי – פעם ככה ופעם ככה, פעם נכנסים מהשער הזה ופעם נכנסים מהשער ההוא. הבעש"ט הקדוש אמר שאם התלמיד שלו היה יכול להכנס בשער שהוא היה רגיל להכנס, אז היה מבטל את הגזירה והבעש"ט לא היה מסתלק מן העולם. אבל התלמיד שלו לא ידע להכנס מהשער הזה.

אז משה רבינו התפלל ואתחנן תפילות, ה' אמר לו 'עד כאן. תפסיק להתפלל'. אז משה רבינו אמר בעצם שהוא למד את זה מה', שאמר לו "הניחה ליי", ואז הוא בכלל לא תפס אותו, הוא לא התפלל. אז הבין שהוא צריך להתפלל. אז גם עכשיו הוא עשה את התחבולה הזו, "בְּתַחֲבֹלוֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ מִלַּחֲמֵהוּ", להתפלל, להתפלל – אולי זה יתקבל.

מה שברור לכל הדעות הוא שאסור להתחצף כלפי שמים, וכשמתפללים צריך להתפלל כעני בפתח. אמנם אנחנו בניס למקום יתברך, אבל אנחנו גם עבדים שלו יתברך. ומצד אחד, הוא אוהב שאנחנו מרגישים קרובים אליו – אבל הוא גם רוצה שנכבד את ה', נכבד אותו ונירא מלפניו. ולכן גם בן שמדבר עם אביו צריך לדבר בכבוד וביראה, חוץ מזה שהוא גם יכול לשמח את אביו, לעשות כל מיני דברים של חן, למצוא חן.

יש גם ענין שבן אדם צריך לדבר מתוך הדרגה שלו, לא כביכול להתחיל עכשיו להתפלל כמלאכי השרת אבל הוא לא בדרגה הזו, ואז אלה דברי שקר, כביכול זה שקר, ואז הוא "דובר שקרים", כן? ה' לא אוהב דוברי שקרים – אז להיות אמת, להיות עניו.

רבינו הבעש"ט הקדוש, כשהגיע אליו המגיד ממזריטש בהתחלה, שהיה חולה ברגליים, הוא רצה לרפא אותו. הוא אמר לו שהוא חשב לרפא אותו על ידי תפילה, על ידי תהלים, בסוף ראה שזה לא הולך – יצטרך להתעסק ברפואות. ורבינו הבעש"ט הקדוש אמר שאנשים שסובלים ממחלות פסיכיאטריות כמו שקוראים לזה היום, הוא מרפא על ידי דיבור, לא על ידי תפילה, לא על ידי יחודים. הוא מדבר עם החולה ומרפא אותו על ידי הדיבור. כנראה על ידי הדיבור הוא גם פונה לדעת שלו וגם עוזר לו ומשפיע עליו, בונה אותו, וגם כנראה הוא מסתיר שם כוונות על ידי הדיבור שהיצר הרע ושליחיו לא יוכלו לעכב את התפילה.

גם הסיפור שמה בימים הנוראים, שהוא ראה שכל התפילות ילכו לאיפה שהשט"ן והוא יתפוס את כל התפילות, אז הוא אחר את התפילה לא רצה להתפלל, כי מה, יתן את התפילות בידים של השט"ן?! אז מה אנו מה חיינו, מה השגתנו... אנחנו כלום. רבינו הבעש"ט ראה את המצב, ראה את מפת הקרב – והגיע למסקנה שעכשיו הוא לא רוצה להתפלל כי השט"ן יתפוס את התפילות, ועוד מעט הוא יעשה איזו תחבולה כדי שהתפילה תעבור בכל זאת.

ובאמת בסיפור הזה שהזכרתי סגרו לו את השער, הוא לא היה יכול להכנס ולהתפלל. בשלב מסוים הוא קרא לרב שלו, אחיהו השילוני, שיעזור לו. הוא לא הצליח לעזור לו, והלכו למשיח. המשיח נתן לו שתי אותיות ואמר שאם יצליח, יצליח, ואם לא, אז לא, משהו כזה. ואז הוא הצליח לפתוח את המנעול ואת השער. איזה מנעול, ואיזה שער? יש שם מנעולים ושערים? לא. אבל מבחינה רוחנית יש עיכובים. ושם פגש את התפילות והעלה את התפילות. ומהשמחה הזו שהעלה את התפילות שהיו תקועות שם חמשים שנה נתבטלה הגזירה.

אז מכל מה שסיפרתי עד עכשיו אפשר להבין שענין התפילה הוא לא דבר פשוט! "תולעת יעקב", למה? – 'אין כחה אלא בפה', הכח של עם ישראל בתפילה. ובאמת רבי שניאור זלמן הקדוש זי"ע מלאדי, בעל התניא הקדוש, הוא לא ידע אם ללכת לליטא או ללכת למזריטש. היתה לו התלבטות כשהיה צעיר. אז הוא אמר שללמוד הוא כבר יודע. כן, הוא היה גאון עולם, גאון אדיר, גמר את הש"ס מלא פעמים, בלי סוף, בכלל לא היה צריך להתאמץ בשביל ללמוד תורה, גם לא הסוד, הכל היה אצלו בקלות, נשמה מעולם האצילות. אז הוא החליט שלהתפלל הוא עוד לא יודע – ילך למזריטש אצל המגיד, כי אצל החסידים הענין של התפילה היה חשוב מאד, חשוב מאד.

משה רבינו התפלל על אחותו "אל נא רפא נא לה", זהו – שלא יגידו שעל אחותו הוא מתפלל יותר.

לפעמים בן אדם עושה הכנות ותפילות וטבילות וכוונות, ולא נענה בכלל. לפעמים הוא רק פותח את פיו או מכוון את לבו – הוא כבר נענה, בשניה. מה ההבדל? או שההבדל באדם עצמו – שברגע מסוים הוא לא במדרגה הנכונה, וברגע אחר הוא במדרגה הנכונה, או שזה שייך לזמן בשמים, עת רצון למשל, בדיוק הוא תופס את העת רצון – הוא נענה מיד. או הנושא שהוא מבקש: הוא מבקש אותו כהוגן, בעתו ובזמנו הנכון, ואז זה מתקבל מיד. או הוא עשה איזו מצוה או איזו תשובה או איזה לב נשבר או משהו, נתן צדקה, וזה מתקבל מיד. או צורך רבים, שהוא מתפלל בשביל הכלל, אז זה מתקבל מיד.

יש גזירות בפרט ובכלל שאפשר לבטל אותם, גם על ידי גזירה ש"צדיק גוזר והקדוש ברוך הוא מקיים, הקדוש ברוך הוא גוזר וצדיק מבטל". ויש גזירות שאי אפשר לבטל אותם, כמו הגזירה הזו שמשה רבינו לא יכנס לארץ.

כשאנשים באים לבקש ברכה על החולה, לפעמים אתה רואה שהחולה הזה, איך אומרים? אולי אם יהיה נס כתחית המתים הוא יבריא. בדרך הטבע, דרכו של עולם, הבן אדם לא יבריא. ככה קרה גם לרבינו הבעש"ט הקדוש. אז הוא היה מקפיד מאד לא לברך מישהו – לטפל, הוא היה מטפל, אבל לברך או לתת לו תקוות שהוא יתרפא אם הוא כבר ידע שנגזר עליו מיתה – הוא לא היה עושה. לא יודע מה השיקולים, אבל אולי כדי שלא יגידו 'אה, הנה, אתה רואה? אתה התפללת, וזה לא התקבל', היו באים בטענות.

היום אנחנו בדור כזה מסכן, שמתפללים תמיד, לפחות שקרובי המשפחה יראו שאתה עושה, מנסה. אבל לפעמים הם תולים תקוות, ואחר כך הם מתאכזבים ונופלים מהאמונה – 'אה, הנה. הרב התפלל, וזה לא עזר כלום'. זה פוגע להם באמונת חכמים, שזה דבר חמור. אז אני מצאתי 'פטנט', אני הקטן, להגיד 'תשמעו, המצב חמור. צריך נס מעל הטבע, אני לא יודע מה יהיה. נתפלל, אבל אתם יודעים... זה מצב קשה'. אז הנה, כמה מלים – האדם כבר יודע ש'טוב, עושים השתדלות, אבל נראה שאי אפשר לדעת מה יקרה'. אם יהיה נס, אז יהיה נס. ואם לא, אם נגמר הזמן של האדם לחיות או משהו... מבינים? אז אפשר לדבר על עניני התפילה שעות.

בענין המהירות של התפילה – יכול להיות שבדור שלנו אפשר להתפלל מהר, כדי שהתפילה תהיה נקיה. אנשים שזכו לזה שהם חיים בדבקות כל הזמן, אז אין הבדל גדול, לפי עניות דעתי, בין זמן התפילה

לזמן הרגיל, כי הם כל הזמן בדבקות עם ה'. אז הם יכולים להתפלל מהר, כי זה לא משנה כל כך. אם כי האר"י הקדוש אומר שבזמן שמתפללים יש יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, ואם מאריכים בתפילה אז היחוד מתארך למעלה, וזה עושה טוב לשכינה ולעולמות ולכולם.

השאלה היא אם בן אדם בימינו יש לו כח לעשות את היחוד הזה למעלה, ואם הוא עושה אותו נקי ומהר – אולי זה עדיף מאשר שבאמצע יתחיל לחשוב על החשבונות בנק שלו שהם באוברדראפט או לא יודע מה ויקלקל את הכל. אז "החכם עיניו בראשו", כל אחד ידע מי הוא ומה הוא. "יודע צדיק נפש בהמתו" וצרת נפשו.

ולא ללכת בדמיונות. גם בענין התפילה וההשתדלות, אני רואה הרבה טעויות בזה, שאנשים חושבים שהכל זה רק השתדלות רוחנית ולא צריך לעשות השתדלות בטבע – ואז יש עליהם קטרוגים, ואז גם התפילה לא מועילה. ואם היו עושים את ההשתדלות הנכונה, המצוינת, המדויקת, בדרך הנכונה, בזמן הנכון, והיו מתפללים – אז זה היה פועל יותר, כי זה היה מלביש את הנס בתוך ההשתדלות.

כביכול, היצר הרע שמח שעל ידי ההשתדלות נותנים מקום להאמין שהכל זה מההשתדלות, שהכל בטבע. אז הוא לא מקטרג על הדבר הזה. אבל אם בן אדם לא עושה השתדלות, רק חושב שהוא יתפלל וזה מספיק – אז בודקים אותו, 'כן, מי אתה? מה אתה חושב, שאתה מתפלל על הפרנסה אבל לא תעשה שום השתדלות? כלום? אתה מתפלל לרפואה ולא תעשה שום השתדלות? – אה, אז טוב, בסדר... – אז התפילה הזו לא מתקבלת כל כך רחמנא לצלן.

יש גם סוגיא: שאנשים לא יתפללו לצדיקים בטעות. היום אנחנו בדור שלמטה, לא בדיוק מבינים דברים עמוקים, ולפעמים בן אדם הולך ומתפלל לצדיק או בקבר שלו, או מתפלל חלילה לצדיק שהוא חי – אסור להתפלל לאף אחד, רק לבורא עולם! אפשר לבקש מהצדיק 'תתפלל עלי אצל ה'. תפעל בבקשה אצל ה' שירחם עלי – זה משהו אחר, זה דיבור לצדיק. יש חלק של הנפש דנפש של הצדיק תמיד חופף על הציון. אז אם בן אדם בא לשם ומבקש מהצדיק שיתפלל, אז הצדיק יכול לפעול. אבל לא להתפלל אליו – שלא יפול חלילה אדם בעבודה זרה. מה אנו מה חיינו...

אז כל הדברים האלה קשורים לתפילה הזו של משה רבינו, "ואתחנן", פרשת ואתחנן. ויש בפרשה עוד הרבה סוגיות. אבל אני חושב שנסתפק בענין של התפילה, כי זה דבר שאנחנו עוסקים בו יום יום, שלוש פעמים ביום לפחות. **אשרי אדם מתפלל תמיד.**

והדבקות בבורא עולם – זו המחשבה המתמדת, הרצון לקשר, הגעגועים, הרצון לעשות רצונו ולא להפך, הרצון לקרבת האלקים, כמו שאמר דוד המלך: "קרבת אלקים לי טוב", וגם אמר "וְאֶנִּי תַפְלָה" – שאדם מתפלל והופך להיות הוא בעצמו תפילה.

יש תאורים אצל כל מיני קדושים, גם אצל גיסו של רבינו הבעש"ט הקדוש, רבי גרשון, שהיה מקובל וקדוש, שאמר שכל עוד הבן אדם מבין או הוא בתוך העולם הזה כשהוא מתפלל – התפילה שלו כאילו 'לא משהו', אם הוא עוד מבין מה הוא מוציא מפיו. זה דרגות של קדושי עליון. לדרגה כזו אפשר להגיע בקלות יותר בהתבודדות של דבקות וביטול מאשר בתפילה, כי בתפילה בן אדם צריך להיות אקטיבי, צריך להגיד את הנוסח. אם הוא לא יגיד את הנוסח, אז הוא לא יוצא ידי חובה.

ולכן אנחנו לא מבינים תמיד מה הקדושים אמרו, אבל הדרגות שלנו בדור הזה: להוציא את המלים מהפה, לכוון את הנוסח, ואפשר להגיע לדבקות וקרבת האלקים בזמן ההתבודדות – שאז אתה לא מחויב לשום נוסח, לשום דבר, אתה יכול להדבק באבא שבשמים, לנסות להידבק. צריך להיות בדבקות כל הזמן, אבל כל הזמן זו דרגה אחרת של דבקות.

עד כאן, רבותי! בואו נתחזק בתפילה, תורה ומצוות ומעשים טובים, אהבת ישראל, אהבת הבריות, ענוה ומדות טובות. ואחדות מעל הכל.

שנעשה נחת רוח לאבא שבשמים, ושתבוא הגאולה במהרה ברחמים!

לחיים! לחיים! לחיים!

להתחזק בעבודתו יתברך.

שבת שלום ומבורכת לכל בית ישראל.

מתוך נפשי – בחן את עצמך

מאת כ"ק האדמו"ר רבי פינחס דניאל הכהן רחלין שליט"א

א. אהבת חסד או אהבת כסף?

ב. "מי בראש?" מה בראש?

(סולם הערכים שלך)

ג. כמה אתה 'אני', וכמה אתה 'אין'?

ד. אתה דובר אמת או דובר שקרים?

ה. אתה עצלן או חרוץ?

ו. אתה חושב שאתה חכם? כמה? במה לא?

ז. מי אתה? הגדר את עצמך בשלוש מלים.

ח. אנשים אוהבים אותך? אתה אוהב אנשים?

ט. עד כמה מהר אתה כועס? עד כמה מהר אתה מתפייס?

י. אתה שולט בלשון שלך, או הלשון שולטת בך?

יא. אתה מקנא בזולת? בגשמיות? ברוחניות?

יב. כמה פעמים ביום אתה חושב על ה' ית'?

יג. אתה לומד תורה – כי זו חובה? בגלל העונג? על מנת להתגדל בעיני הבריות? על מנת לעשות נחת רוח לה' ית'?

יד. אתה מבקש סליחה? אתה סולח?

טו. אתה שומר טינה? אתה נקמן?

טז. כאשר יש לך יסורי מצפון – אתה משתיק אותם? או מתקן את הדרוש תיקון?

יז. אתה דן את כולם לחובה – כל הזמן? מעט? אתה מלמד זכות על הזולת?

יח. אתה קמצן? כמה? למה? אתה מוכן להשתנות?

יט. אתה מסוגל לקבל תוכחה?

כ. אתה קשה עם הבריות? או נוח לבריות?

כא. אתה משתדל לראות כל הזמן את חסרונות זולתך? למה? כמה?

כב. אתה נהנה יותר לראות את מעלתן של הבריות?

כג. אתה נחמד בחוץ וקשה בבית? כמה? למה?

כד. השאלון מצא חן בעיניך? כמה? למה?

לחיים! לחיים! לחיים!

להתחזק בעבודתו ית'

ובתיקון המדות והדעות!